

Symbole Warszawy

RODZAJ LEKCJI:

lekcja stacjonarna

GRUPA WIEKOWA:

szkoła podstawowa klasy 1-3

METODA PRACY:

- wykład nauczyciela,
- wspólna praca z uczniami,
- samodzielna praca,
- podsumowanie lekcji,
- praca domowa.

CZAS TRWANIA:

1 godzina lekcyjna

CELE LEKCJI:

- Uczniowie rozumieją znaczenie słowa „symbol”, potrafią wskazać jego przykłady w postaci osób, przedmiotów, zwierząt czy znaków.
- Uczniowie potrafią wskazać symbole Warszawy i umieją rozpoznać symbole oficjalne, historyczne i współczesne.
- Uczniowie rozumieją znaczenie symboli Warszawy w kulturze i historii miasta.

POMOCE DYDAKTYCZNE:

Zdjęcia, przedmioty (np. korek), kolorowanki.

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. WPROWADZENIE PRZEZ NAUCZYCIELA W TEMAT ZAJĘĆ (15 minut):

Nauczyciel przedstawia uczniom plansze (bądź zdjęcia) z symbolami (np. supermana, serca, „kg”, króla, etc.) i naprowadza uczniów, iż czasami jeden znak (symbol) może mieć jedno, a nawet kilka uniwersalnych znaczeń. Następnie pyta uczniów, jak rozumieją słowo symbol i z jakim symbolem się zetknęli. Po wspólnej rozmowie przedstawia uczniom trzy grupy symboli wg definicji Słownika języka polskiego. Przy każdej z definicji prosi o podanie przykładów. Zwraca uwagę, że symbolem mogą być np. rzeczy, znaki, liczby, ale również osoby. Nauczyciel może na koniec tej części zajęć ustalić wspólnie z uczniami jakiś swój wyjątkowy symbol albo zwrócić uwagę, czy szkoła ma swój własny symbol.

2. ROZWINIĘCIE TEMATU ZAJĘĆ (17 minut):

Nauczyciel prosi uczniów o podanie symbolu, który w ich odczuciu jest związany z Warszawą. W pierwszej kolejności najlepiej naprowadzić uczniów na symbol syrenki, gdyż jest to oficjalny symbol Warszawy. Następnie warto wskazać barwy, posiłkując się zapytaniem np. w jakim kolorze są warszawskie tramwaje lub autobusy, albo pojawiające się czasami w dniu świąt państwowych flagi.

W dalszej kolejności nauczyciel pyta uczniów, czy potrafią wymienić jakiś budynek lub pomnik kojarzony jako symbol warszawski. Można naprowadzać uczniów, iż jest to zazwyczaj obiekt bardzo stary, mający duże znaczenie dla Warszawy i warszawiaków, często odwiedzany przez turystów, znajdujący się pod szczególną opieką i ochroną. Nauczyciel pokazuje uczniom te symbole Warszawy, których sami nie wymienili (patrz: *Baza wiedzy dla prowadzącego zajęcia*). Następnie wyjaśnia, iż te symbole należą do grupy symboli historycznych i prosi o zastanowienie się, czy jakieś nowe obiekty, ze względu na swoją specyfikę czy wyjątkowość, mogą być współczesnymi symbolami Warszawy. Po krótkim zastanowieniu się, nauczyciel prosi uczniów o odpowiedzi. Ewentualnie koryguje bądź naprowadza uczniów na współczesne symbole Warszawy. Specyficzną grupą są obiekty sportowe, które również stają się symbolami (Stadion Narodowy, stadion Legii, etc.).

3. REKAPITULACJA (5 minut):

Nauczyciel wyjaśnia uczniom, jak ważną rolę w naszym życiu odgrywają symbole. Tłumaczy, iż część z nich została przekazana z pokolenia na pokolenie i stanowi nasze dziedzictwo kulturowe. Podkreśla, że symbole mogą być oficjalne, historyczne, współczesne, a nawet umowne na daną okoliczność czy chwilę. Zwraca uwagę, że oficjalne symbole Warszawy są chronione prawem i zabronione jest ich przekształcanie czy niszczenie.

4. ZADANIE PRACY DOMOWEJ (5 minut):

Nauczyciel przekazuje uczniom pracę domową. W zależności od wieku mogą to być rysunki, napisanie opowiadania nt. symbolu Warszawy, które uczeń poznał bądź odwiedził.

Młodszym uczniom można zadać poszukiwanie syrenki w drodze do lub ze szkoły (znajdują się np. na przystankach, tramwajach, autobusach, latarniach, słupkach antyparkingowych etc.). Starszych uczniów można podzielić na grupy i poprosić o narysowanie symbolu, który jest charakterystyczny dla poszczególnych dzielnic Warszawy (np. Praga-Północ – wybieg dla misiów, Centrum – PKiN, Wola – gazownia, Praga-Południe – Stadion Narodowy, Ursus – niedźwiedź, etc.). Na kolejnej lekcji nauczyciel może omówić wykonane prace.

Warto zwrócić uwagę na przykłady symboli nieprzedstawionych w niniejszym scenariuszu, a podawane przez dzieci, i wykorzystać je jako pracę domową (narysować/opisać).

BAZA WIEDZY DLA PROWADZĄCEGO ZAJĘCIA:

Symbol (definicja wg Słownika języka polskiego):

1. pojęcie, przedmiot, znak itp., mające jedno znaczenie dosłowne i większą liczbę znaczeń ukrytych;
2. osoba lub zwierzę będące uosobieniem czegoś;
3. umowny znak do oznaczania czegoś, np. jednostek miar, pierwiastków chemicznych itd.

Ad 1. Przykłady:

- a) pojęcie, np. „korek” – zakrętka (zatyczka) do butelki, ale funkcjonuje również jako pojęcie za-toru samochodowego,
- b) przedmiot, np. serce – organ wewnętrzny, ale funkcjonuje również jako symbol miłości; pod-kowa – stalowa półkolistnie wygięta sztabka, przybijana do końskiego kopyta, ale symbolizuje również „żelazne szczęście”,
- c) znak, np. kiwnięcie głową (góra – dół znaczy „tak”, lewo – prawo znaczy „nie”).

Ad 2. Przykłady:

- a) osoba, np. król – symbol władzy, siły, doskonałości;
- b) zwierzę, np. lew – symbol odwagi, władzy; sowa – symbol mądrości; mrówka – pracowitości.

Ad 3. Przykłady:

Umowny znak, np. „+” symbol dodawania; „kilogram” (kg) – symbol masy; kciuk w górze – „ok”, rów-nież symbol oznaczający akceptację czegoś bądź określenie, że coś jest „dobre”, „w porządku”.

OFICJALNE SYMBOLE WARSZAWY:

Herb – na wzór herbu m.st. Warszawy składają się: syrena jako godło herbo-we, tarcza herbowa i korona.

Na czerwonej tarczy herbowej przedstawia się postać kobiety z rybim ogonem, z wzniesioną szablą w ręce prawej i tarczą okrągłą w ręce lewej. Barwy ciała są naturalne, włosy, szabla i tarcza złote. Nad tarczą herbową znajduje się złota korona królewska, która symbolizuje również zwycięstwo.

Grafika herbowa jest integralnym dziełem autorskim, więc jej treść i forma są nienaruszalne. Niedopuszczalna jest jakkolwiek modyfikacja zarówno cało-ści, jak i poszczególnych elementów herbu, w tym: przystanianie herbu, „wyci-kanie” z całości i osobne wykorzystywanie sylwety syreny z herbu, zmiana barw i kształtu syreny, etc.

Syrenka jest związana z Warszawą od czasów, kiedy jesz-cze nie nosiło miana miasta stołecznego. Jej wygląd na przestrzeni wieków uległ wielu przemianom – stosunko-wo od brzydkiego podobnego do ptaka i ryby stwora do zmysłowej półkobiety-półtryby. Pierwsze wyobrażenie Syrenki jako herbu Warszawy pochodzi z woskowej pie-czki z ok 1400-1402. Przedstawia ona do połowy postać ludzką, która od pasa w dół przechodzi w pokryty piórami ptasi kadłub ze skrzydłami, ogonem i dwoma szponiasty-mi łapami. Ewolucję syreniego herbu na przełomie wie-ków można oglądać na drzwiach Bazyliki archikatedralnej

św. Jana Chrzciciela na Starym Mieście.

Barwy – na fładze kolory żółty (na górze) i czerwony (na dole), ułożone w dwa pasy pozio-me, równej szerokości.

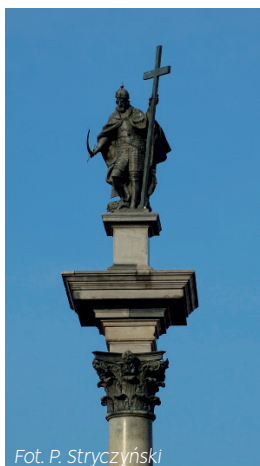
Drzwi Bazyliki archikatedralnej św. Jana Chrzciciela na Starym Mieście. Fot. P. Stryczyński

A

HISTORYCZNE SYMBOLE WARSZAWY:

Zamek Królewski w Warszawie – barokowo-klasycystyczny zamek królewski, pierwotnie rezydencja książąt mazowieckich, a od XVI wieku siedziba władz I Rzeczypospolitej: króla i Sejmu (Izby Poselskiej i Senatu). W XIX wieku, po upadku powstania listopadowego, przeznaczony na potrzeby administracji rosyjskiej. W okresie I wojny światowej rezydencja niemieckiego generalnego gubernatora. W latach 1920–1922 siedziba Naczelnika Państwa, w latach 1926–1939 rezydencja Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Spalony i ograbiony przez Niemców w 1939 roku, niemal doszczętnie zniszczony w 1944.

<https://www.zamek-krolewski.pl/>

Fot. P. Stryczyński

Kolumna Zygmunta III Wazy w Warszawie – pomnik znajdujący się na placu Zamkowym w Warszawie, wzniesiony w latach 1643–1644 z fundacji Władysława IV Wazy według projektu Augustyna Locciego i Constantino Tencalli.

https://pl.wikipedia.org/wiki/Kolumna_Zygmunta_III_Wazy_w_Warszawie

Łazienki Królewskie – zespół pałacowo-ogrodowy w Warszawie założony w XVIII wieku przez Stanisława Augusta Poniatowskiego. Nazwa pochodzi od barokowego pawilonu łaźni, wzniesionego w latach 80. XVII wieku przez Stanisława Herakliusza Lubomirskiego i przebudowanego przez Stanisława Augusta Poniatowskiego na Pałac na Wyspie. Oprócz budynków, pawilonów oraz wolnostojących rzeźb znajdują się tam cztery ogrody: Królewski, Romantyczny, Modernistyczny oraz Chiński.

<https://www.lazienki-krolewskie.pl/pl>

Pałac Prezydencki – zabytkowy pałac w Śródmieściu Warszawy przy ul. Krakowskie Przedmieście 46/48. W latach 1918–1939 oficjalna siedziba Rady Ministrów i Prezesa Rady Ministrów. Od 1994 oficjalna siedziba Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

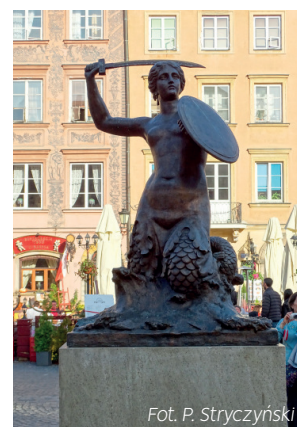
<http://www.prezydent.pl/kancelaria/rezydencje-kprp/palac-prezydencki/>

Pałac w Wilanowie – barokowy pałac królewski w Warszawie, wzniesiony w latach 1681–1696 dla króla Jana III Sobieskiego i Marii Kazimiery według projektu Augustyna Wincentego Locciego.

<http://www.wilanow-palac.pl/>

Pomnik Syrenki na Starym Mieście – usytuowany pośrodku Rynku Starego Miasta, wykonany został w 1855 r. przez Konstantego Hegla, a odlany w zakładach Karola Juliusza Mintera. Rzeźba przetrwała II wojnę światową z licznymi uszkodzeniami. W latach 50. została naprawiona. Po kolejnych zmianach jej lokalizacji, w 1999 r. wróciła na swoje pierwotne miejsce na Rynek Starego Miasta.

http://warszawa.wikia.com/wiki/Pomnik_Syrenki_na_Starym_Mieście

Fot. P. Stryczyński

WSPÓŁCZESNE SYMBOLE WARSZAWY:

Pałac Kultury i Nauki – pomysł Józefa Stalina jako „dar narodu radzieckiego dla narodu polskiego”. Został wybudowany w latach 1952–1955 według projektu radzieckiego architekta Lwa Rudniewa. Jego wysokość całkowita to 237 m. Przy budowie pracowało ok. 3500–5000 robotników rosyjskich i 4000 robotników polskich. Fasada została wykonana ze spieków ceramicznych w kolorze piaskowca, początkowo jasna z czasem bardzo ściemniała.

<http://www.pkin.pl/>

Metro warszawskie – to jedyny taki środek transportu w Polsce i choć kojarzony jest ze współczesnością, historia jego powstania sięga początku XX w., kiedy to pojawiły się pierwsze koncepcje podziemnej kolejki. Kolejne plany z częściową realizacją miały miejsce w latach 20., 30., 40., 50. i 70. 15 lutego 1983 r. powołano Generalną Dyрекcyję Budowy Metra i w tym samym roku rozpoczęto budowę. Pierwszą linię oficjalnie oddano do użytku 7 kwietnia 1995 r. Obecnie trwa rozbudowa II linii.

<http://www.metro.waw.pl/historia-budowy-metra-w-warszawie>

Fot. P. Stryczyński

Centrum Nauki Kopernik – warszawskie centrum nauki, którego celem jest promowanie i popularyzacja komunikacji naukowej. Zwiedzający mogą poznawać prawa przyrody poprzez samodzielne przeprowadzanie doświadczeń na interaktywnych wystawach. W listopadzie 2010 r. plenerowe widowisko „Wielki Wybuch” w reżyserii Saskii Boddeke i Petera Greenawaya zainaugurowało

działalność Centrum w nowej siedzibie. Przez pierwszy weekend 13 tys. gości skorzystało z bezpłatnego wstępu na wystawy. Do lipca 2017 r. CNK odwiedziło siedem milionów osób.

<http://www.kopernik.org.pl/>

Stadion Narodowy – to najnowocześniejsza arena wielofunkcyjna i jeden z najnowocześniejszych tego typu obiektów w Europie. Został wybudowany na turniej Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012. Budowa stadionu zakończyła się w listopadzie 2011 roku. PGE Narodowy powstał w niecce byłego Stadionu Dziesięciolecia. W 2013 roku stał się najpopularniejszym miejscem w Polsce, przyciągając 1,3 miliona gości w ciągu 12 miesięcy. Arena jest największym stadionem w Polsce.

<https://www.pgenarodowy.pl/>

Fot. P. Stryczyński

LITERATURA:

1. Marian M. Drozdowski, Andrzej Sołtan, Andrzej Zahorski, *Historia Warszawy*, Warszawa 2017.
2. Irena Grzesiuk-Olszewska, *Warszawska rzeźba pomnikowa*, Warszawa 2003, s. 31–37.
3. Janusz Mróz, *Konserwacja warszawskich pomników brązowych w latach 1972–1994*, „Ochrona i konserwacja zabytków”, nr 3/1996, s. 84–86.
4. Barbara Szymanowska, *Kolumna Zygmunta*, Warszawa 1972.

PRZYDATNE LINKI:

Oficjalne symbole Warszawy – <http://symbole.um.warszawa.pl/symbole-warszawy>

Geneza herbu syrenki – <https://www.warszawa.ap.gov.pl/syrenka/5043.html>